

วิวัฒนาการหลักสูตรทางการศึกษาของไทยเราจากอดีตถึงปัจจุบัน

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของไทย ได้มีพัฒนาการมาเป็นระยะ ๆ ตามกาลเวลาในสมัยต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัย สมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง การศึกษาสมัยปฏิรูปการศึกษา (๒๔๓๕-๒๔๗๕) สมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง หลักสูตรพุทธศักราช ๒๕๒๑-๒๕๒๔ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) มาจนถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และได้เปลี่ยนเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ หลักสูตรดังกล่าว เป็นหลักสูตรกลางที่ใช้ในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน ในระบบ นอกจากนั้นยังมีหลักสูตรอื่น ๆ ที่หน่วยราชการต่าง ๆ จัดทำขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดการศึกษา นอกกรอบด้วย ซึ่งผู้เขียนจะพยายามค้นคว้าและเสนอหลักสูตรตั้งแต่ยุคก่อนสุโขทัยจนถึงยุคปัจจุบันเพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของหลักสูตรในแต่ละยุคแต่ละสมัยซึ่งจะเสนอถึงเหตุผลและหลักการจัดทำหลักสูตรในแต่ละยุคด้วย

พัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาไทย ซึ่งจะนำเสนอเป็นยุค ๆ ดังนี้

๑. ก่อนกรุงสุโขทัย
๒. กรุงสุโขทัย
๓. กรุงศรีอยุธยา
๔. กรุงธนบุรี
๕. กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
๖. สมัยปฏิรูปการศึกษา
๗. หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง
๘. การจัดหลักสูตรสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
๙. หลักสูตรพ.ศ.๒๕๒๑ - ๒๕๒๔
๑๐. หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓)
๑๑. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔
๑๒. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑
๑๓. บทส่งท้าย

ก่อนกรุงสุโขทัย

กิจกรรมทางการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอาณาจักร ล้านนาไทย ก็คือ กิจกรรมอันเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา มีหลักฐาน มากมายที่แสดงให้เห็นว่าชาวล้านนาสนใจศึกษา และปฏิบัติตาม พระธรรมคำสั่งสอน

ของพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังนอกจาก ความรู้ ในด้านพุทธธรรมแล้ว ความรู้ ความสามารถในด้านสถาปัตยกรรมและ ภูมิศาสตร์ ตลอดจนศิลปะการช่างต่าง ๆ เช่น ช่างทอง ช่างเงิน ช่างเหล็ก ก็เจริญก้าวหน้ามากในอาณาจักรลานนาไทย

กรุงสุโขทัย พ.ศ. ๑๗๙๒ – ๑๘๙๒

การศึกษาของคนในสมัยกรุงสุโขทัยกับการครองชีวิต เป็นเรื่องเดียวกัน การศึกษามีใช้การ เตรียมตัวเพื่อชีวิต แต่ การศึกษาคือ ชีวิต (Education is Life) การศึกษาคือการแก้ปัญหาเป็นการศึกษา โดยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) พุทธศาสนา มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของ คนไทย การศึกษาในสมัยกรุงสุโขทัย แบ่งออกเป็น ๒ สาย คือ สายฆราวาส และ สายบรรพชิต

สายฆราวาส การศึกษาเล่าเรียนสายฆราวาส มี ๒ ด้านใหญ่ ๆ คือ

๑. ด้านวิชาชีพ ศึกษาและเรียนรู้ในครอบครัวจากพ่อแม่และครูญาติ

๒. ด้านความประพฤติ ศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธองค์ มีพระสงฆ์เป็นผู้สั่งสอนอบรมและมีวัด เป็นศูนย์กลาง การศึกษาอบรม

สายบรรพชิต คือการศึกษาของพระสงฆ์ จากหลักฐานต่างๆ พอสรุป ได้ว่าพระสงฆ์ในสมัยกรุงสุโขทัยสนใจ ศึกษาพระไตรปิฎกอย่างลึกซึ้งพระเจ้าแผ่นดินก็ทรงให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ถึงกับทรงพระราชทานราชสำนัก ให้เป็น ที่ เล่าเรียน ของพระสงฆ์ มีการอาราธนา พระสงฆ์ที่รอบรู้ พระธรรมวินัยจาก แหล่งต่างๆ มาเผยแผ่ความรู้ยัง กรุงสุโขทัย หนังสือไตรภูมิพระร่วง ที่พระมหาธรรมราชาลิไททรง พระราชนิพนธ์ขึ้นนั้น ก็จะทรงหมายไว้ให้พระสงฆ์ ใช้เป็นแนวทางใน การอบรมสั่งสอนชาวบ้านชาวเมืองสุโขทัยเป็นสำคัญ

ในปี ๑๒๐๕ พ่อขุนรามคำแหงคิดประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใหม่ พระองค์ทรงย้าว่า **“ลายสือไทย”** นี้หรืออักษรไทย แบบนี้ เมื่อก่อนไม่มี แต่อักษรไทยแบบอื่นก็มี พ่อขุนรามคำแหงได้จารึกไว้ว่า **“เมื่อก่อนลายสือไทยนี้ บมี ๑๒๐๕ ศก ปี มะแม พ่อขุนรามคำแหงหาใครใจ ในใจแลใส่ลายสือไทย ลายสือไทย จึงมีเพื่อพ่อขุน ผู้นั้นใส่ไว้”** ปี ๑๒๐๕ นั้นเป็นปีของมหาศักราช ตรงกับ พ.ศ. ๑๘๒๖ อักษรที่ พ่อขุนรามคำแหงประดิษฐ์ขึ้นใหม่นี้ สันนิษฐานกันว่า คง ใช้วิธีผสมผสานอักษรไทยเดิม อักษรขอมหวัดเข้าด้วยกัน ให้มีความเหมาะสมและใช้สะดวกยิ่งขึ้น

กรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๑๘๙๓ – ๒๓๑๐

เมื่ออนุมานเอาจากหลักฐานต่างๆ ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีแล้ว กล่าวได้ว่า ในช่วงที่ยังไม่มีการติดต่อกับฝรั่งนั้น กรุงศรีอยุธยามี ธรรมเนียมการศึกษาเช่นเดียวกับกรุงสุโขทัย กล่าวคือ

๑. วัด เป็นศูนย์กลางการศึกษาทั้งของฆราวาสและของบรรพชิตแล้วเป็นศูนย์กลางกิจกรรม ต่างๆ ของสังคม พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญ ในการอบรมสั่งสอนประชาชน และการที่วัดเป็นสำนักสั่งสอนวิชาการต่างๆ นั้น ได้สืบ ประเพณีมาจากต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๒. วิชาชีพ เช่น การทำนา ทำสวน การช่างต่าง ๆ เช่น ช่างเหล็ก ช่างทอง ช่างหล่อ ช่างบาตร ก็สอนกันในครอบครัวหรือในวงศาคนญาติ สำหรับชายหนุ่มที่หวังจะเอาดีทางวิชาการต่อสู้และป้องกันตัว เช่น วิชามวย วิชาฟันดาบ วิชาการกระบี่กระบอง ก็จะเล่าเรียนจากสำนักต่างๆ

๓. ทางฝ่ายราชสำนัก นอกจากจะส่งพระราชกุมารไปศึกษากับพระสงฆ์ตามพระอารามต่าง ๆ แล้วก็มักจะมีพระมหาราชครูและ โหราธิบดีเข้ามา สอนนิติศาสตร์ อักษรศาสตร์ ราชประเพณี ตลอดจนวิชาการปกครอง และการรบพุ่งอื่นๆ อีกด้วย พระมหาราชครูและพระโหราธิบดี ส่วนมากจะเป็น พรหมมณีนั่นเองจึงกล่าวได้ว่า สมัยกรุงศรีอยุธยาเราได้รับปรัชญาการศึกษาทางฝ่ายราชสำนักจากศาสนาพรหมมณี ทำให้ปรัชญาการศึกษาฝ่ายพุทธและ พรหมมณีอยู่คู่กันมาตราบเท่าทุกวันนี้

นอกจากนี้ยังมีการเรียนภาษาต่างประเทศ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาพม่า ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศส และมีโรงเรียนบาทหลวง สอนศาสนาได้อย่างเสรี แผ่นดินที่วรรณกรรมเฟื่องฟูสุดขีด ก็คือ แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช อันเป็นยุคที่มีการติดต่อทำมาค้าขายกับฝรั่งอย่างกว้างขวาง พระเจ้าอยู่หัวสนพระราชหฤทัย ในด้าน อักษรศาสตร์เป็นพิเศษ

วรรณคดีสำคัญ ในสมัยนี้ก็มี เสือโคคำฉันท์ สมุทโฆษคำฉันท์ ลิลิตพระลอ อนิรุทธคำฉันท์ กำสรวลศรีปราชญ์ ทวาทศมาส โคลงนิราศหริภุญไชย จำพนพิลาปคำฉันท์ โคลงเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์ เป็นต้น กวีสำคัญๆ ก็มี พระมหาราชครู ศรีปราชญ์ พระศรีมโหสถ ขุนเทพกวี และองค์พระเจ้าอยู่หัว ก็ทรงเป็นกวีด้วย จินตตามณี ซึ่งถือเป็นแบบเรียนเล่มแรกของไทย ก็เกิดขึ้นในสมัยนี้ ผู้แต่งคือ พระมหาราชครู

วรรณคดีสมัยก่อน ใช้วิธีเขียนลงบนสมุดไทย หรือไม่ก็จารลงบนใบลาน วิธีการเรียนจะใช้วิธีท่องจำ นักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ส่วนนักเรียนหญิงจะเรียนการบ้านการเรือน และอยู่ในราชสำนัก

“ศาสตร์ต่างๆเจริญรุ่งเรืองมากในยุคนี้”

กรุงธนบุรี ๒๓๑๐ – ๒๓๒๕

แม้ว่ากรุงธนบุรีเป็นพระนครหลวงของไทยอยู่เพียง ๑๕ ปี และเป็น ๑๕ ปีแห่งการทำสงคราม ถึงกระนั้นกรุงธนบุรี ก็ยังได้วางพื้นฐานทั้งในด้านการค้า การศาสนา และอักษรศาสตร์ ไว้ให้กับ ราชอาณาจักรไทยอย่างมั่นคง ทั้งนี้ด้วยพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโดยแท้ การศึกษาในสมัยกรุงธนบุรี แม้จะไม่เจริญก้าวหน้านัก แต่ก็เป็น การเริ่มต้นทางการศึกษาที่เป็น พื้นฐานให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-4 : พ.ศ. 2325-2410)

แนวการจัดการศึกษาเริ่มมีแบบแผน แบบเรียนสมัยนี้มีหนังสือจินตตามณี หนังสือ ประถม ก กา และ ปฐม มาลา การศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ไม่ผิดแผกไปจากการศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยาเท่าใดนัก กล่าวคือ ในราชสำนักคงมีปราชญ์ราชบัณฑิต เป็นผู้ให้ความรู้แก่พระราชโอรส พระราชธิดา และพระบรมวงศานุวงศ์ ส่วนการศึกษาของสามัญชนก็อาศัยวัดเป็นศูนย์กลาง เป็นแหล่งให้ความรู้โดยมีพระเป็น ผู้สอนหนังสือ ให้รู้จักการอ่าน เขียน คิดเลขเป็น พร้อมทั้ง

สอดแทรกจริยธรรมและหลักธรรม ของพระพุทธศาสนาไปในตัว มีการกำหนดหลักการและวิธีการในการจัดการศึกษา เรียกว่า มาติกาการศึกษา มีหลักฐานปรากฏว่า ได้มีหนังสือเรียนไว้อยู่ 5 เล่ม คือ

- ประถม ก กา
- สุนทรพิพิธ
- ประถมมาลา
- ประถมจินตามณี เล่ม ๑
- ประถมจินตามณี เล่ม ๒

ปฏิรูปการศึกษา (รัชกาลที่ ๕ - ๗ : พ.ศ. ๒๔๑๑ - ๒๔๗๕)

ในสมัยอันยาวนานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๕๓) นับได้ว่าเป็นยุคของการปฏิรูป ประเทศอย่างแท้จริง การปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นการปกครอง สังคม กฎหมาย รวมทั้งการศึกษาด้วย

การศึกษาตามระบบโรงเรียนได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก และกลายเป็นรากฐานที่สำคัญทำให้เกิด พระราชบัญญัติ ประถมศึกษาใน พ.ศ. ๒๔๖๔ ในการปฏิรูปทั้งหลายดังกล่าวมา การปฏิรูปการศึกษา มีความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะไม่เพียงแต่มีผลต่อการศึกษาโดยตรงเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการผลิตนักเรียนให้กับหน่วยงานราชการอื่นๆ ที่กำลังขยายตัวอย่างกว้างขวางด้วยแต่ก่อนที่จะกล่าวถึงการปฏิรูปควรจะได้กล่าวถึงปัจจัยที่ ทำให้เกิดการปฏิรูป การศึกษาก่อน ดังนี้ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา

๑. การคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตก
๒. อิทธิพลของชาวตะวันตก
๓. การศึกษาในระบบโรงเรียนที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงศึกษาและ ทอดพระเนตรจากต่างประเทศ
๔. ความขาดแคลนบุคคลที่มีความรู้เพื่อมารับราชการ

การศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๗๕ การศึกษาไทย ในช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๕ ซึ่งเป็นปีแรกของการตั้งกระทรวงธรรมการ จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นก้าวแรกของการศึกษาไทยภายใต้การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชของพระมหากษัตริย์ไทย ๓ พระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๑๑ - ๒๔๕๓) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๔๖๘) และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๕)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้วางแนวนโยบายในการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุด คือ การขยายการศึกษาทั่วในกรุงเทพฯ และตามหัวเมืองให้กว้างขวางออกไป และที่สำคัญที่สุดพระองค์ทรงเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงและขยายออกไป ให้ถึงประชาชน

พลเมืองให้มากที่สุด ดังปรากฏข้อความในประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๒๘ ตอนหนึ่งว่า
“...ด้วยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า วิชาหนังสือ เป็นต้นเค้าคุณความเจริญของราชการ
บ้านเมืองยิ่งกว่าศิลปศาสตร์วิชาการอย่างอื่น ๆ ทั้งสิ้น...”

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราโชบายในการจัดการศึกษาที่สำคัญ คือ
ส่งเสริมการขยายการศึกษาสำหรับประชาชนทั่วไป ออกไปให้กว้างขวาง โดยได้ออกพระราชบัญญัติบังคับ เด็กเข้า เล่า
เรียน ในขณะที่เดียวกันพระองค์ก็ได้ทรงพยายามส่งเสริมการศึกษาด้านวิชาชีพ และการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป อันได้แก่
มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา รวมทั้งทรงส่งเสริมจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้สึกรักนิยมนแก่ประชาชนด้วย

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงวางแนวนโยบายในการจัดการศึกษาที่สำคัญคือ ขยายการ
ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาออกไปให้กว้างขวาง ส่งเสริมการเรียนวิชาชีพในโรงเรียนทุกระดับ โดย
เฉพาะระดับประถมศึกษา รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ดังได้ทรงกล่าวไว้ในที่ประชุมสมมุติสภาภิบาล คราวหนึ่ง ว่า
“การศึกษาสมัยนี้ควรถือเอาคุณภาพ (Quality) ไม่ใช่ถือเอาจำนวน (Quantity)”

ในช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๗๕ รัฐได้ประกาศใช้แผนการศึกษา รวม ๖ ฉบับ คือ

๑. แผนการศึกษา พ.ศ. ๒๔๔๕
๒. แผนการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๐
๓. แผนการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๒
๔. โครงการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๖
๕. แผนการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๘
๖. โครงการศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

กล่าวโดยสรุป นโยบายการศึกษาไทย ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๗๕ นับเป็นยุคเริ่มแรกหรือ ก้าวแรก ของการ
จัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงธรรมการ) รัฐได้พยายามที่จะขยายการศึกษาออกไปสู่ ประชาชนอย่าง
กว้างขวางในทุกระดับในกรุงเทพฯ และตามหัวเมือง โดยมุ่งเน้นในระดับประถมศึกษา เป็นสำคัญ กว่าระดับอื่น ทั้งนี้เพื่อ
ประโยชน์ในด้านการศึกษาระดับพื้นฐานของประชาชน เพื่อสนองตอบความต้องการของ ชนิตบ้านเมือง ที่ต้องการคนเข้ารับ
ราชการ และในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามนโยบาย นับได้ว่าบรรลุผลสำเร็จ พอสมควร โดยเฉพาะการจัดการศึกษา
ในระดับประถมศึกษาอันเป็นการศึกษาสำหรับประชาชนโดยทั่วไป ส่วนการศึกษาในระดับอื่นประสบผลสำเร็จไม่มาก
นัก อย่างไรก็ตามความพยายามของกระทรวงศึกษาธิการ ในยุค เริ่มแรกที่ดำเนินการปรับปรุง โครงสร้างและระบบการบริหาร
การประกาศใช้แผนการศึกษาชาติหลายฉบับและอื่นๆ ล้วนแล้วแต่เป็นความพยายามที่จะจัดการศึกษาของชาติให้บรรลุ
ตามนโยบายที่กำหนดไว้ การจัดหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๗๔ หลักสูตรการศึกษาในช่วงนี้ มีดังนี้

๗. พิกัดสำหรับการศึกษา พ.ศ. ๒๓๒๔ (หลักสูตรฉบับแรก)

- ๘. หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๓๘
- ๙. หลักสูตร ร.ศ.๑๒๔ (สำหรับสามัญศึกษา ๒๕๔๘)
- ๑๐. หลักสูตร ร.ศ.๑๒๖ (สำหรับโรงเรียนผู้หญิง พ.ศ. ๒๕๕๐)
- ๑๑. หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๕๒
- ๑๒. หลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๔
- ๑๓. หลักสูตรหลวง พ.ศ. ๒๕๕๖
- ๑๔. หลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
- ๑๕. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๗๑

จุดเน้นและวิชาที่กำหนดให้เรียนในหลักสูตรดังกล่าว มีดังนี้

- ๑๖. พิกัดสำหรับการศึกษา พ.ศ.๒๕๓๕ (หลักสูตรฉบับแรก) ประกอบด้วย
  - ๑๖.๑ ชั้นมูลศึกษา - มุลศึกษาชั้นต่ำ (๓ ปี) - มุลศึกษาชั้นสูง (๔ ปี) มุ่งให้ราษฎรได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ
  - ๑๖.๒ มัธยมศึกษา - ชั้นกลางสามัญ (๔ ปี) - ชั้นกลางสูง (๔ ปี) มุ่งการศึกษาต่อชั้นสูงขึ้น และประกอบอาชีพ
- ๑๗. หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๓๘ แบ่งเป็น
  - ๑๗.๑ ประโยค ๑ (๓ ปี)
  - ๑๗.๒ ประโยค ๒ (๓ ปี)
  - ๑๗.๓ ประโยค ๓ (๔ ปี) มุ่งทำนุ บำรุง การเล่าเรียนวิชาให้เจริญ โครงการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๑ และแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.๒๕๔๕
- ๑๘. หลักสูตร ร.ศ.๑๒๔ (สำหรับสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘) แบ่งเป็น
  - ๑๘.๑ ประถมศึกษา (๔ ปี)
  - ๑๘.๒ มัธยมศึกษา (๓ ปี) มุ่งขยายความรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.๒๕๕๐

- ๑๙. หลักสูตร ร.ศ.๑๒๖ (สำหรับโรงเรียนผู้หญิง พ.ศ. ๒๕๕๐) แบ่งเป็น
  - ๑๙.๑ หลักสูตรประถมสามัญ (๓ ปี)
  - ๑๙.๒ หลักสูตรมัธยมสามัญ (๓ ปี)
  - ๑๙.๓ หลักสูตรพิเศษ มุ่งให้ความรู้เพียงพอแก่ประโยชน์ในการทำงาน แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.๒๕๕๒

๒๐. หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๕๒ แบ่งเป็น

๒๐.๑ หลักสูตรมูลศึกษา (๓ ปี)

๒๐.๒ หลักสูตรประถมศึกษา (๓ ปี)

๒๐.๓ หลักสูตรมัธยม (๓ ปี)

๒๐.๔ หลักสูตรมัธยมสูง (๓ ปี) มุ่งขยายการศึกษาให้กว้างขวางขึ้น และเน้นการส่งเสริมอาชีพ

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

๒๑. หลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๔ แบ่งเป็น

๒๑.๑ หลักสูตรมูลศึกษา (๓ ปี)

๒๑.๒ หลักสูตรประถมศึกษา (๓ ปี)

๒๑.๓ หลักสูตรมัธยมศึกษา (๓ ปี)

๒๑.๔ หลักสูตรประถมศึกษาพิเศษ

๒๑.๕ หลักสูตรมัธยมศึกษาพิเศษ

๒๑.๖ หลักสูตรมัธยมสูง (๓ ปี) มุ่งให้ราษฎรทุกคนมีความรู้อย่างต่ำระดับมูลศึกษา และมีอาชีพติดตัว
เมื่อจบการศึกษา

**โครงการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๖, แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.๒๕๕๘,แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ (ชาย),
แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ (หญิง)**

๒๒. หลักสูตรหลวง พ.ศ. ๒๕๕๖ แบ่งเป็น

๒๒.๑ ประถมศึกษา - สามัญ (๓ ปี) - วิสามัญ (๒ ปี) ๗.๒ มัธยมศึกษา - ตอนต้น (๓ ปี) - ตอนกลาง
(๓ ปี) - ตอนปลาย (๒ ปี) เพื่อมุ่งแก้ความนิยมในการเป็นเสมียน และมุ่งให้ราษฎรเห็นความสำคัญ มีความรู้
ความสามารถใน วิชาสามัญจนนำไปประกอบอาชีพได้ในท้องถิ่นของตนตามความสามารถ

โครงการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๔

๒๓. หลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ.๒๕๖๔ แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๒๓.๑ ระดับประถมศึกษา - ชาย (๔ - ๕ ปี) - หญิง (๓ ปี)

๒๓.๒ ระดับมัธยมตอนต้น (๓ ปี)

๒๓.๓ ระดับมัธยมตอนกลาง (๓ ปี)

๒๓.๔ ระดับมัธยมตอนปลาย (๒ ปี) เน้นวิชาอาชีพมากขึ้น

๒๔. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๗๑ (๒ ปี) แบ่งเป็น ๓ แผนก

๒๔.๑ แผนกกลาง

๒๔.๒ แผนกภาษา

๒๔.๓ แผนกวิทยาศาสตร์ มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความสนใจ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ - ๒๕๐๓

นโยบายการศึกษาในสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้ส่งผลกระทบต่อด้านการเมือง การบริหารการเศรษฐกิจ สังคม และทางการศึกษาของชาติ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา “คณะราษฎร” กำหนดไว้ว่า “จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎรทุกชนชั้น” เพื่อประโยชน์ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และมีเจตนาที่จะพัฒนาการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๐๓ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญทั้งฉบับถาวร ฉบับชั่วคราว และฉบับแก้ไขจำนวน ๑๕ ฉบับ มีรัฐบาลเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน ๓๐ ชุด มีผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ๑๖ ท่าน ซึ่งมีผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบายและการดำเนินงานด้านการศึกษาอยู่มาก แต่ก็ไม่ทำให้การปรับปรุงระบบการศึกษาของชาติหยุดชะงักไป และในยุคนี้เป็นยุคที่เชื่อมโยงในการจัดการศึกษาของไทยในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชกับระบอบประชาธิปไตย

แนวนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในยุคนี้พอจะแยกออกเป็น ๓ ระยะ คือ

๑. **ระยะแรก** (พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๘๕) นโยบายในการจัดการศึกษาในช่วง ๑๐ ปีแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จะเป็นการ ขยายการศึกษาระดับ ประถมศึกษาออกไปให้มากยิ่งขึ้นและให้ความสำคัญมากกว่าระดับอื่น ส่วนในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษานั้น เป็นการขยายด้านปริมาณและปรับปรุงคุณภาพ

๒. **ระยะที่สอง** (พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๙๓) ช่วงแรกของระยะที่สอง ประเทศตกอยู่ภายใต้ภาวะสงคราม นโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน จึงเน้นหนักในด้านการทหาร และการป้องกันประเทศ ส่วนในด้านการศึกษา จึงไม่ค่อยชัดเจนนัก ภายหลังจากสงคราม (พ.ศ. ๒๔๘๘) รัฐบาลได้ปรับปรุงการศึกษาของชาติหลายประการ นโยบายในการจัดการศึกษาได้เด่นชัดขึ้นทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับ ปริมาณ และคุณภาพในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยรัฐบาลต้องเอาใจใส่และทำนุบำรุง การศึกษาของชาติ ทุกระดับ

๓. **ระยะที่สาม** (พ.ศ. ๒๔๙๓ - ๒๕๐๓) มีรัฐบาลเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน ๗ ชุดเป็นช่วงหนึ่งที่มีความสำคัญ ช่วงการศึกษา ของชาติ เป็นช่วงที่มีการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้านและทุกระดับที่ปรากฏเด่นชัดที่สุด เช่น รัฐบาลจะ ส่งเสริมการศึกษาในทางปริมาณและคุณภาพ จะวางรากฐานเพื่อให้ประชาชน

มีพื้นฐานความรู้สูงขึ้น และมีความสามารถที่จะประกอบอาชีพ ได้ดี พร้อมจะส่งเสริมให้ประชาชนมีวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงาม ด้วยการอาศัยการศาสนาและการศึกษาเป็นหลัก

ในการจัด การศึกษาของชาติ ก็คือ “แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๙๔” ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา เป็นสี่ส่วนนั้น ได้แก่ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา

ในยุคนี้ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ รวม ๓ ฉบับ คือ

๑. แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕

๒. แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๗๙

๓. แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๙๔

กล่าวโดยสรุปแล้ว นโยบายการจัดการศึกษาระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๐๓ ในช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มุ่งที่การขยาย การศึกษาภาคบังคับออกไปให้กว้างขวาง พร้อมทั้งผลิตครูให้เพียงพอในช่วงกลางของยุค (๒๔๘๔ - ๒๔๘๗) ทั่วโลกตกอยู่ภายใต้ภาวะของสงคราม รวมทั้งประเทศไทยด้วย นโยบายในการจัดการศึกษาจึงไม่ค่อยชัดเจนนัก ภายหลังจากสงครามโลก ครั้งที่ ๒ รัฐบาลได้มีแนวนโยบายในการดำเนินงาน จัดการศึกษา โดยที่จะปรับปรุงการศึกษาในทุกด้าน ทุกระดับ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะในระดับ ประถมศึกษาที่เป็น การศึกษาภาคบังคับ รวมทั้งให้ทุนอุดหนุนการจัดการศึกษาของเอกชน

การพัฒนาการศึกษาในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๒๐ ได้ขยายการศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กร ระหว่างประเทศ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๔ - ๒๕๒๐ กระทรวงศึกษาธิการได้ผลักดันให้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ และปรับปรุงหลักสูตรระดับการศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่สำคัญ คือ มีการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น ๗ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้มีการโอนการศึกษาประชาบาลไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในยุคนี้มีจุดที่น่าสนใจ คือ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๑๗ การศึกษาในสายอาชีวศึกษามีผู้สนใจจะเข้าศึกษาน้อยมาก แต่เพิ่มมากขึ้นในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๒๙ แต่ในขณะเดียวกันระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๑๕ มีการผลิตนักเรียนฝึกหัดครูเป็นจำนวนมากและภายหลังได้ลดความนิยมลงไป เนื่องจากว่า มีบางส่วนหลังจากที่สำเร็จออกมาแล้ว ไม่มีงานทำ

ทางด้านภาคเอกชนหันมาให้ความสนใจในการจัดการพัฒนาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาแทนการจัดการศึกษาในระดับประถม มากขึ้น ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๒๐ ได้มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ๙ ท่าน เข้ามาบริหารราชการ และได้วางแนวนโยบายในการ บริหารงานการพัฒนาการศึกษาของชาติ โดยจัดเอาแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นแผนแม่บท ในยุคนี้ ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาหรือได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ และต่อมาในการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้ถือเอาแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็น แผนแม่บท และดำเนินการในรายละเอียดดังนี้

๔. แผนพัฒนาการศึกษาชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๙) เน้นการขยายการศึกษาภาคบังคับ อันเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดแนว การศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ซึ่งมีนโยบายหลัก ๔ ประการ คือ

- ๔.๑ ขยายการศึกษาภาคบังคับ จาก ๔ ปี เป็น ๗ ปี ให้ทั่วประเทศภายในเวลาอันเหมาะสม
- ๔.๒ ขยายและปรับปรุงการศึกษาระดับกลางทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษาให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาในขั้นสูงขึ้นไป
- ๔.๓ เน้นการผลิตครูให้เพียงพอแก่ความต้องการและส่งเสริมให้ครูมีวุฒิเข้าสู่ระดับมาตรฐาน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษา
- ๔.๔ ขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อผลิตนักศึกษาในอาชีพต่างๆ ให้เพียงพอกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในโอกาสต่อไป

๕. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๕) จากการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ นั้น ดังที่ปรากฏว่า มีเยาวชนอีกจำนวนมากไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา มาตรฐานการศึกษาโดยทั่วไปยังไม่ดีพอ การผลิตผู้สำเร็จการศึกษาไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ ซึ่งมี นโยบายในการพัฒนาการศึกษาไว้ ดังนี้

- ๕.๑ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ
- ๕.๒ จัดและขยายการศึกษาให้สอดคล้องกับภาระผูกพันของรัฐที่มีต่อสังคม อันได้แก่ การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาแต่ละระดับของ ประชากรในวัยเรียน
- ๕.๓ ปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา เช่น หลักสูตร แบบเรียนฯ เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติให้สูงขึ้น
- ๕.๔ ส่งเสริมการส่งเสริมในโรงเรียนราษฎร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

๖. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ มุ่งที่จะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดในช่วงระยะของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ สรุปได้ดังนี้

- (๑) ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ พร้อมทั้งปลูกฝังให้เยาวชนได้เกิดมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม และความมั่นคงของประเทศ
- (๒) ส่งเสริมการศึกษาระดับ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- (๓) ส่งเสริมการศึกษาด้านเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกร
- (๔) ขยายและปรับปรุงการศึกษาภาคบังคับให้สอดคล้องกับการเพิ่มจำนวนประชากรในวัยเรียน

- (๕) เร่งผลิตครูให้เพียงพอกับความต้องการและส่งเสริมด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพของครู
- (๖) ส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา เร่งจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
- (๗) สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในอัตราส่วนและวิถีทางที่เหมาะสม
- (๘) ส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรมและวินัยของเด็กในวัยเรียน และส่งเสริมการศึกษาพลานามัยส่วนบุคคลและส่วนรวม เพื่อให้ประชาชน มีสุขภาพแข็งแรง มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความรักหมู่คณะและประเทศชาติ

นโยบายการศึกษา ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๕

การจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๕ เป็นความพยายามที่จะนำเอาแนวคิดของนักการศึกษาไทยเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษาของชาติ โดยคำนึงถึงบริบททางการศึกษาและวัฒนธรรมไทยมากขึ้นกว่าแต่ก่อน กล่าวคือ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสนใจและ ตระหนักในตนเอง ในด้านความรู้ดีว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองและสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ หรือที่เรียกว่า การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ วางกรอบแนวนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติโดยกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ - ๖

การจัดหลักสูตรการศึกษาสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ - ปัจจุบัน กล่าวโดยสรุป การจัดการศึกษาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๕ รัฐบาล โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้พยายามปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาทางการศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยดำเนินการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ - ๖ ดังนี้ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔) ได้มีการเปลี่ยนระบบการศึกษาจาก ๔ : ๓ : ๓ : ๒ (๓) เป็น ๖ : ๓ : ๓ และมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรต่างๆ เพื่อให้เหมาะสม มีการขยายการศึกษาภาคบังคับและระบบการศึกษาใหม่ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) เป็นช่วงที่สภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ และการพัฒนาที่ไม่สมดุล คือ ผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาตกอยู่กับคนบางกลุ่มเท่านั้น ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน และความไม่เท่าเทียมกันในด้านโอกาสของคนในชนบท ดังนั้นในการจัดการศึกษาในช่วงนี้ เป็นการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ และการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเรื่องนี้ได้สืบเนื่องมาถึงช่วงของแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) ซึ่งเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่กลุ่มคนในชนบทและผู้ด้อยโอกาส รวมถึงคนพิการในชนบท ที่อยู่ห่างไกล ด้วยการพัฒนาระบบบริหารการศึกษา และคุณภาพทางการศึกษา

ใน พ.ศ. ๒๕๓๕ มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และต่อมามีการปรับปรุงแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อให้เหมาะสมกับการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย และได้มีการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นระยะๆ ดังนี้

- (๑) ประมวลศึกษาภาค ๒ หลักสูตรชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๔๐
- (๒) หลักสูตรประถมศึกษา และหลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๑
- (๓) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๔๓
- (๔) หลักสูตรประถมศึกษา และหลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๔
- (๕) หลักสูตรประถมศึกษาสำหรับใช้ในโรงเรียนปรับปรุง ป.๑ และ ป.๒ พ.ศ. ๒๕๐๑
- (๖) หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรประโยค มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๐๓
- (๗) หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๑๘
- (๘) หลักสูตรประโยคประถมศึกษา หมวดวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น หมวดวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษา ตอนปลาย หมวดวิชาสังคมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๐

จุดเน้นและวิชาที่กำหนดให้เรียนในหลักสูตรดังกล่าว มีดังนี้

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๑๙

- ๑. ประมวลศึกษาภาค ๒ พ.ศ. ๒๕๔๐
    - (๑) หลักสูตรชั้นประถมศึกษา (๔ ปี)
    - (๒) หลักสูตรมัธยมศึกษา (๓ ปี)
    - (๓) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (๓ ปี)
- มุ่งให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษา ทั้งสามัญศึกษาและอาชีวศึกษา เพื่อจะได้ทำหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญ และให้ทุกคนทำประโยชน์แก่ตนเองและ ประเทศชาติ ตามหน้าที่

- ๒. หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๑
  - (๑) หลักสูตรชั้นประถมศึกษา (๔ ปี)
  - (๒) หลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา แบ่งเป็น ๒ แผนก
    - แผนกอักษรศาสตร์
    - แผนกวิทยาศาสตร์

การอ่านออกเขียนได้อย่างรวดเร็ว และได้เรียนวิชาที่สมควรแก่อัตภาพ

- ๓. หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๓
  - (๑) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (๓ ปี)
  - (๒) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (๓ ปี)

มุ่งให้เป็นการศึกษาของทวยราษฎร์อย่างแท้จริง และให้เรียนวิชาที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

๔. หลักสูตร พ.ศ. ๒๔๙๘

(๑) หลักสูตรประถมศึกษา เพื่อพัฒนาความงอกงามของเด็กทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอาชีพ โดยเน้นองค์ ๔ ของการศึกษา คือ จริยศึกษา พุทธิศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา

(๒) หลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา หลักสูตรเตรียมอุดมศึกษาจัดให้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาแขนงต่าง ๆ

๕. หลักสูตรประถมศึกษาสำหรับใช้ในโรงเรียนปรับปรุง ป.๑, ป.๒ พ.ศ. ๒๕๐๑

เน้นส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเพื่อให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติในระบบประชาธิปไตย

๖. หลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๐๓

(๑) หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ (๔ ปี)

(๒) หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๐๓ (๓ ปี)

(๓) หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ (๓ ปี) แบ่งเป็น ๒ สาย

- สายสามัญ

- สายอาชีพ

มุ่งส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้ดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติในระบบประชาธิปไตย โดยฝึกฝนอบรมให้มีคุณลักษณะใหญ่ ๔ ประการ คือ ความเจริญแห่งตน มนุษย์สัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพ และความรับผิดชอบตามที่พลเมือง

(๔) หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๐๓ (๓ ปี) แบ่งเป็น ๒ สาย คือ สายสามัญและสายอาชีพ สายสามัญ มี ๓ แผนก คือ

- แผนกวิทยาศาสตร์

- แผนกศิลปะ

- แผนกทั่วไป

๗. หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๑๘

มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

๘. หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๒๐

(๑) หลักสูตรประโยคประถมศึกษา หมวดวิชาสังคมศึกษา (๑ ปี)

(๒) หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น หมวดวิชาสังคมศึกษา (๓ ปี)

(๓) หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย หมวดวิชาสังคมศึกษา (๓ ปี)

มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรมอันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หลักสูตรพ.ศ.2521-2524

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ มุ่งให้ ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการ ดำรงชีวิต ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม รู้จักคิดวิจารณ์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเน้นให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ระยะเวลาเรียนตลอดหลักสูตร ๖ ปี โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และ หลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้น พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่มุ่งวางพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ของตนเองเน้นการส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น

และต่อมาได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายให้สอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและประกาศใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๒๔ โครงสร้างของหลักสูตรทั้งสองฉบับนี้ จัดให้เรียนทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก วิชาบังคับมีทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ เน้นความสำคัญของวิชาการงานและอาชีพ การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ส่วนการวัดและประเมินผลใช้ระบบหน่วยการเรียนรู้ แทนระบบหน่วยกิตที่ใช้ตาม หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๑๘

หลักสูตร พ.ศ.๒๕๒๑ (ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

ในปี พ.ศ.๒๕๓๓ ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร ๓ ระดับคือหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) มีจุดมุ่งหมายส่งเสริม ให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการ ให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้สอดคล้องกับยุค สารสนเทศและเทคโนโลยี

กรอบความคิด หลักสูตรพุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เพื่อให้ทุกคนได้ตรงไปที่เป้าหมายเดียวกัน หลักสูตรฉบับปรับปรุงจึงวางกรอบ ความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้ การพัฒนาตน - มีความรู้พื้นฐาน - มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ - แก้ปัญหาเป็น - เสียสละ - มุ่งพัฒนา การพัฒนาอาชีพ - ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ - รักการทำงาน - มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต - เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพและจัดการเป็น การพัฒนาสังคม -

กรอบความคิดนี้ได้กำหนดจุดหมายในระดับประถมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ต่อเนื่องกันจนเป็นการพัฒนา ที่เสริมต่อกัน เป็นการพัฒนาวีถีชีวิตที่ทำประโยชน์ต่อสังคม จุดเน้นและวิชาที่กำหนดให้เรียน

ในหลักสูตร หลักสูตรพุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) และ พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) มีดังนี้

(๑) หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยการพัฒนาตน พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม

(๒) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) มุ่งแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้สังคมโดยเน้นการพัฒนาตน พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม

(๓) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) มุ่งให้ผู้เรียนลงมือทำประโยชน์ให้สังคมตาม ความสามารถของตน โดยเน้นการพัฒนาตน พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

ด้วยเหตุผลที่ว่าหลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) มีจุดอ่อนในเรื่องสำคัญ ดังนี้

๑. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น

๒. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์

๓. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการ และทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษา ต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดี ของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี จึงได้มีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ขึ้น

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

๑. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
๒. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
๓. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
๔. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
๕. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมายของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

๑. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
๒. ความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
๓. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับ วิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
๔. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
๕. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
๖. ประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
๗. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทยเป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๘. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬาภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและ พัฒนาสิ่งแวดล้อม
๙. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ตั้งมาให้สังคม

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ในส่วนของจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น ๔ ช่วงชั้น ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

ช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖

ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนา บุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ ลักษณะหลักสูตรในช่วงชั้นนี้จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสามารถความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ได้กำหนดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ และให้มีกลุ่มสาระเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมเป็นกลุ่มสาระที่ ๙ ได้ กลุ่มสาระที่กำหนดนี้จะต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่

๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ให้เหมาะสม ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระมีดังนี้

๑. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แบ่งเป็น ๕ สาระ & มาตรฐานการเรียนรู้
๒. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ แบ่งเป็น ๖ สาระ ๒๐ มาตรฐานการเรียนรู้
๓. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แบ่งเป็น ๘ สาระ ๑๓ มาตรฐานการเรียนรู้
๔. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม แบ่งเป็น ๕ สาระ ๑๑ มาตรฐานการเรียนรู้
๕. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา แบ่งเป็น ๕ สาระ ๖ มาตรฐานการเรียนรู้
๖. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ แบ่งเป็น ๓ สาระ ๖ มาตรฐานการเรียนรู้
๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี แบ่งเป็น ๕ สาระ ๖ มาตรฐานการเรียนรู้
๘. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ แบ่งเป็น ๔ สาระ ๘ มาตรฐานการเรียนรู้

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งแบ่งเป็นเป็นสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด และมีหลักสูตรแกนกลางกำหนดเนื้อหาให้ร้อยละ ๗๐ และให้สถานศึกษานำไปปรับใช้ตามความเหมาะสม อีกร้อยละ ๓๐ แต่ในที่นี้ ผู้เขียนจะไม่แสดงรายละเอียดให้มากกว่านี้ เพียงแต่นำเสนอในภาพรวมของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ เพื่อเป็นข้อเปรียบเทียบเท่านั้น

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลังจากการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มาได้ระยะเวลาหนึ่งก็พบว่า มีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงในส่วนของหลักสูตรแกนกลาง จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่อีกครั้งหนึ่ง เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งให้มีโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา ๒๕๕๒ และให้มีการใช้ทั่วประเทศในปีการศึกษา ๒๕๕๓

โดยสาระสำคัญยังคงใกล้เคียงกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ยังคงมีหลักสูตรแกนกลาง และให้ทางโรงเรียนจัดทำสาระของหลักสูตรเอง โดยมีกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนที่เปลี่ยนแปลงเด่นชัดก็คือ ยกเลิกระดับช่วงชั้น เป็นชั้นปีเหมือนเดิม และในหลักสูตรได้เพิ่มตัวชี้วัดขึ้นมาเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้สนองตัวชี้วัดที่กำหนดครบทุกตัวชี้วัด นอกนั้นไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงมากนัก และยังคงเพิ่มงานให้กับครูอีกเหมือนเดิม

บทส่งท้าย

จากที่ได้นำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของไทย ตั้งแต่ยุคก่อนสมัยสุโขทัยมาจนถึงปัจจุบัน จะพบว่าการพัฒนาหลักสูตรกันอย่างจริงจังตั้งแต่สมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา หลักสูตรการเรียนรู้ในยุคสุโขทัยเป็นหลักสูตรเพื่อชีวิต หรือการศึกษาคือชีวิต (Education is Life) การศึกษาเป็นการแก้ปัญหาเพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดในท่ามกลางสภาพแวดล้อมและบริบทของแต่ละยุคแต่ละสมัย การศึกษาจึงเป็นการ

ปฏิบัติจริง ((Learning by Doing) อย่างแท้จริง และการศึกษาในยุคนี้แบ่งออกเป็น ๒ สาย คือสายฆราวาสและสาย
บรรพชิต

สายฆราวาส มีการศึกษาเรียนรู้ด้านวิชาชีพจากครอบครัวโดยจะมีการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูก
รุ่นหลาน ตามปฏิปทาของสมณเพศนอกจากนั้นยังมีการศึกษาด้านความประพฤติตามหลักธรรมของพุทธศาสนาโดยมี
พระสงฆ์เป็นผู้อบรมสั่งสอนและมีวัดเป็นศูนย์กลาง และประชาชนในสมัยนั้นส่วนมากจะรักาศิล ๕ จนเป็นกิจนิสัย
สายบรรพชิต มีการศึกษาพระธรรมวินัยและพระไตรปิฎกกันอย่างลึกซึ้ง เพื่อนำไปปฏิบัติตามปฏิปทาของสมณเพศอย่าง
เคร่งครัดโดยมีราชสำนักสนับสนุนในยุคนี้พ่อขุนรามคำแหงได้กำหนดให้มีภาษาไทยขึ้นใช้เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๑๘๒๖
และต่อมาได้มีหนังสือ "ไตรภูมิพระร่วง" ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมแนวการสอนของพระสงฆ์ต่อชาวบ้าน

มาถึงยุคกรุงศรีอยุธยา การจัดหลักสูตรในสมัยนั้นก็ใกล้เคียงกับในยุคสุโขทัย คือการศึกษาคือชีวิต (Education
is Life) และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เพื่อบำรงชีพตามบริบทของตนเอง ซึ่งพอจะแบ่ง
หลักสูตรออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ

การศึกษาในวัด พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนทั้งบรรพชิตและฆราวาส วิชาที่ใช้อบรมสั่งสอนก็
คือ หลักการดำรงชีวิตให้ถูกต้องตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา และมีศาสตร์บางแขนงนำมาใช้สั่งสอนด้วย เช่น แพทย์
โบราณ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ และวิชาการด้านต่างๆ ในยุคนั้น

การศึกษาอาชีพ เป็นการเรียนรู้การประกอบอาชีพจากครอบครัวหรือบรรพบุรุษของตนเอง เช่นช่างต่าง การทำไร่
การทำนา การเกษตร หรือไปฝึกฝนตัวเองกับสำนักที่มีความสามารถด้านต่างๆ เช่น การป้องกันด้วยวิชามวย กระบี่
กระบอง

ทางฝ่ายราชสำนัก มีการศึกษาที่กว้างขวางออกไปโดยมีโหราธิบดี มหาราชครู หรือพรหมณ์ของราชสำนัก วิชาที่มีการ
เรียนการสอน คือ นิติศาสตร์ อักษรศาสตร์ การปกครอง ตำรับพิชัยสงคราม และยุคนี้ในด้านอักษรศาสตร์เฟื่องฟูเป็นอย่างมาก

ยุคกรุงธนบุรี ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรหรือการศึกษามากนัก ด้วยเหตุที่เป็นช่วงระยะเวลา สั้นๆ

ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๔)

ยุคนี้ไม่แตกต่างจากยุคกรุงศรีอยุธยามากนัก แต่มีการพัฒนาหลักสูตรที่ค่อนข้างชัดเจนขึ้น และมีหนังสือเรียนเกิดขึ้น ๕
เล่ม คือ ประถม ก.กา สุบินทกุมาร ปฐมมาลา ประถมจินตามณี เล่ม ๑ และ ประถมจินตามณีเล่ม ๒

ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (รัชกาลที่ ๕ - รัชกาลที่ ๗)

..ในยุคนี้มีการปฏิรูปด้านการศึกษากันอย่างชัดเจน เพื่อนำพาประเทศให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ และเป็นการ
นำพาประเทศชาติให้รอดพ้นจากการล่าเมืองขึ้นของชาติตะวันตก และพระมหากษัตริย์ของไทยก็ได้เสด็จประพาส

อารยประเทศต่างๆก็ได้ทรงนำเอาแบบอย่างมาใช้กับประเทศไทยด้วย หลักสูตรการศึกษาจึงกว้างขวางออกไป และ การศึกษาได้ขยายสูงประชาชนโดยทั่วไปมากขึ้น

ยุคเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๔๗๕ - ปัจจุบัน)

ในยุคนี้มีการพัฒนาหลักสูตรกันอย่างต่อเนื่องและบ่อยมาก เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ของโลกยุค ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีแผนการศึกษาของชาติเกิดขึ้นหลายฉบับ และมีการประกาศใช้ หลักสูตรอยู่หลายครั้ง และครั้งล่าสุดเราได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ขึ้น และมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ใช้ และล่าสุดได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ เป็น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราชการ ๒๕๕๔ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๕๖) ซึ่งจะได้ใช้ทั่วประเทศใน ปี การศึกษา ๒๕๕๔

จากรายละเอียดที่ได้นำเสนอมาแต่ต้นตั้งแต่หลักสูตรยุคก่อนกรุงสุโขทัยมาจนถึงหลักสูตรยุคปัจจุบัน จะพบว่าหลักสูตรการศึกษาของไทยนั้นเดิมหลักสูตรการศึกษาเป็นหลักสูตรเพื่อดำรงชีวิตตามบริบทของตน หรือการศึกษาเพื่อชีวิต (**Education is Life**) และหลักสูตรได้เน้นการสอนให้คนเป็นคนดีมีศีลธรรมตาม หลักธรรมทางพุทธศาสนา เพื่อความร่มเย็นของบ้านเมืองและประเทศชาติ มาถึงยุคปัจจุบันหลักสูตรมีการ กำหนดและบรรจุเนื้อหากันอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการแข่งขันกันสูงเพื่อให้ได้มา ซึ่งผลประโยชน์และค่าตอบแทนที่มากกว่า ดีกว่า และการศึกษาที่เป็นการศึกษาเพื่อชีวิต (**Education is Life**) มาเป็นการศึกษาเพื่อการแข่งขัน (**Education is Competition**) หลักสูตรที่กำหนดออกมาจึงมุ่งความเป็นเลิศ เป็นคนเก่ง มากกว่าสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติ

มีแต่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้นที่ท่านทรงยึดมั่นในหลักการการศึกษาเพื่อชีวิต โดยคิดหลัก ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นให้พสกนิกรของพระองค์ได้นำไปใช้เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสมเหตุสมผล มั่นคง และปลอดภัยจากพิษเศรษฐกิจ

แล้วท่านล่ะ เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรของไทยนั้นก้าวหน้าหรือล้าหลัง ขอให้เป็นมุมมองของท่าน เองก็แล้วกัน ผู้เขียนขอแต่เพียงนำเสนอให้ท่านได้ศึกษาและรับรู้เท่านั้น ขอขอบคุณแหล่งค้นคว้าและอ้างอิง

<http://secondary.kku.ac.th/curr-dev/variety/hist.htm>

http://academic.obec.go.th/cdc/formular_base/formular_base.html